
Idäntalouksien katsauksia

Review of Economies in Transition

1994 • No. 11

18.11.1994

Julkaistu uudelleen 2002

Merja Tekoniemi

Miksi Venäjän virallinen työttömyysaste
on säilynyt alhaisena?

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT

ISSN 1235-7405
Uudelleenjulkaistu pdf-muodossa 2002

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

PL 160
00101 Helsinki
Puh: (09) 183 2268
Faksi: (09) 183 2294
bofit@bof.fi
www.bof.fi/bofit

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Miksi Venäjän virallinen työttömyysaste on säilynyt alhaisena?

1 Taustaa

1.1 Teollisuustuotannon ja työvoiman muutokset

Venäjän markkinatalouteen tähtäävän uudistuksen¹ yhtenä tärkeänä tavoitteena on yritystoiminnan uudistaminen, johon voidaan katsoa kuuluvaksi ainakin yritysten yksityistäminen, kilpailun lisääminen sekä valtiontukiaisten radikaali vähentäminen ja yritysten kannattavuuden korostaminen. Kyseisiin tavoitteisiin tähtääviä toimenpiteitä suunniteltaessa lähdettiin oletuksesta, että työttömyys voisi moninkertaistua hyvinkin lyhyessä ajassa. Useiden seikkojen myötävaikutuksesta näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Teollinen työvoima on supistunut huomattavasti tuotantoa hitaammin. Teollisuustuotanto laski vuoden 1991 alusta vuoden 1994 alkuun yli 40 %:lla samalla, kun teollinen työvoima väheni vajaat 15 % (taulukko 1).

Taulukko 1. Venäjän talouden indikaattoreita (indekseinä edellisvuoteen/ puoleen vuoteen)

	1991	1992	1993	1994/ 1/2v
BKT	-9 %	-19 %	-12 %	-17%
kuluttajahinnat	138 %	2318 %	840 %	80 %
tuottajahinnat	236 %	3275 %	900 %	90 %
teollisuustuotanto	-8 %	-19 %	-16 %	-26 %
teollinen työvoima	-1.3 %	-4.5 %	-9 %	--
virallinen työttömyys-%	0.7 %	1.5 %	1.5 %	1.8 %
reaalipalkat (CPI defl.)	53.5 %	-50.6 %	-3 %	--

Lähde: Yemtsov (1994), Ekonomika i zhizn 35/94.

¹ Tämän vaiheen katsotaan yleisesti alkaneen vuoden 1992 alussa, jolloin valtaosa hinnoista vapautettiin.

Teollisuusaloittain tuotannon ja työvoiman supistuminen on ollut epätasaista (taulukko 2). Työvoima on vähentynyt ensisijaisesti koneenrakennuksessa ja rakennusteollisuudessa, mikä korreloi investointien useita vuosia jatkuneen voimakkaan supistumisen kanssa. Teollisuustuotannon ja teollisen työvoiman muutokset ovat joillakin aloilla olleet jopa vastakkaisuuntaisia – tuotannon laskiessa työvoimaa on lisätty.

Taulukko 2. **Teollisuustuotannon ja teollisen työvoiman jakautuminen teollisuusaloittain 1990–1994** (% koko teollisuustuotannosta, vuoden 1992 hinnoissa, vuoden 1994 osalta teollisuustuotannon luvut kattavat 1/2 v., työvoiman osalta ennuste)

	teollisuustuotanto			teollinen työvoima		
	1990	1993	1994, 1/2v.	1990	1993	1994e
teollisuus yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
- sähköenergia	5.0	7.2	9.5	2.6	3.7	10.5
- öljyteollisuus	16.0	18.8	21.9	4.9	6.3	
- musta metallurgia	7.9	8.1	8.0	4.6	5.2	8.9
- värimetallurgia	9.5	8.4	8.8	2.9	3.6	
- kemian ja petrokemian teollisuus	8.5	7.8	7.8	5.8	6.8	1)
- koneenrakennus ja metallinjalostus	20.1	20.6	15.4	43.8	42.9	34.2
- metsäteollisuus, puunjalostus sekä selluloosa- ja paperiteollisuus	4.6	4.6	4.5	8.8	8.6	1)
- rakennustarviketeollisuus	3.1	3.2	2.3	4.3	2.8	3.7
- kevyt teollisuus	8.4	6.5	7.3	8.3	8.2	7.4
- elintarviketeollisuus	10.2	11.1	7.4	7.0	7.5	22.1
- muut	6.7		7.1			

Lähde: Yemtsov (1994), Venäjän tilastokomitea (kts. esim. Ekonomika i zhizn 35/94), Federalnaja programma sodeistvija naselenija Rossiiskoi Federatsii na 1994 god (kts. esim. asetuskokoelma 13/94).

1) Vuoden 1994 työvoimaennusteessa kemian- ja puunjalostusteollisuudelle ennustetaan vuonna 1994 yhteensä 9.5 % osuutta. Kyseinen luokittelu ei vastaa taulukon luokittelua muilta osin eikä ennuste tältä osin ole vertailukelpoinen muiden taulukon tietojen kanssa. Ennusteessa kemian- ja puunjalostusteollisuuden yhteinen osuus ei kata kaikkia niitä teollisuudenaloja, jotka taulukon erilliset "kemian ja petrokemian teollisuus" ja "metsäteollisuus, puunjalostus sekä selluloosa- ja paperiteollisuus" kattavat (näiden osuus vuonna 1993 oli yhteensä 15.4 %).

Kun tarkastellaan työvoiman jakautumisen muutoksia kaikkien taloudellisten aktiviteettien kesken, kasvavat ja supistuvat sektorit erottuvat selvemmin. Yleissuuntauksena on nimenomaan palveluiden osuuden voimakas kasvu teollisuuden kustannuksella. Palveluiden osuus BKT:sta nousi ensi kertaa yli 50 % kuluvan vuoden syksyllä. Työvoiman jakautumisessa on palveluiden sisällä huomattavia eroja. Kaikkein voimakkaimmin kasvaa työvoiman tarve finanssi- ja vakuutuspalveluissa sekä yllättäen julkisella sektorilla². Tiede, liikenne sekä teollisuusaloista rakennusteollisuus ovat suurimpia työvoiman menettäjiä (taulukko 3.).

Taulukko 3. Työllisyys taloudellisen aktiviteetin mukaan 1991–1993 (miljoonaa henkilöä)

	1991	1993	%-muutos
teollisuus	22.4	20.8	-7.1
maatalous	10.0	9.6	-4.0
liikenne ja kommunikaatio	5.8	5.2	-10.3
rakennusteollisuus	8.5	8.0	-5.9
kauppa ja catering-palvelut	5.6	5.6	0.0
palvelut	3.2	3.2	0.0
terveys, urheilu, sosiaaliturva	4.3	4.4	2.3
opetus, kulttuuri, taide	7.3	7.7	5.5
tiede	3.1	2.4	-22.6
finanssi- ja vakuutuspalvelut	0.4	0.9	125.0
julkinen hallinto	2.0	2.4	20.0
muut	1.2	0.8	-33.3
<i>yhteensä</i>	73.8	71.0	-3.8

Lähde: OECD (1994).

Useita vuosia kestänyt työttömyyden säilyminen suhteellisen alhaisena ja samanai-kainen tuotannon raju supistuminen ovat merkinneet työn tuottavuuden merkittä-vää laskua kaikilla teollisuusaloilla (taulukko 4.). Vuoden 1994 alun tietojen perusteella tuottavuuden lasku olisi vuoteen 1993 verrattuna nopeutunut erityisesti koneenrakennuksessa ja metallinjalostuksessa. Tuotannon ja tuottavuuden kääntämistä kasvuun vaikeuttaa lyhyellä aikavälillä investointien useita vuosia jatkunut supistuminen, joka on useilla aloilla johtanut tuotantokapasiteetin rapautumiseen. Vuonna 1990 alkanut investointien lasku kiihtyi vuonna 1992, jolloin hintojen vapauttamisen seurauksena yritysten kysyntä siirtyi investointien sijaan välttämättömien päivittäisten raaka-ainetarpeiden tyydyttämiseen. Vuonna 1993 investointitavaroiden kysyntä supistui edelleen, mutta vastasi suunnilleen

² On epäselvää, mitä kyseisen taulukon luokituksessa sisällytetään julkiseen sektoriin.

tuotannon laskua. Finanssipolitiikan kiristymisen kuluvaan vuoteen ensimmäisellä puoliskolla on edesauttanut investointien supistumista. Kolme neljänestä teollisuuden investoinneista keskittyy kolmelle sektorille – energiateollisuuteen, maatalouteen ja liikenteeseen.

Taulukko 4. Työn tuottavuus (1991 = 100)

	1992	1993
teollisuus yhteensä	87.7	78.5
- sähköenergia	85.3	74.6
- öljyteollisuus	84.9	72.9
- musta metallurgia	83.9	72.2
- värimetallurgia	88.4	78.8
- kemian ja petrokemian teollisuus	84.9	70.0
- metsäteollisuus, puunjalostus, selluloosa- ja paperiteollisuus	85.4	69.7
- koneenrakennus ja metallinjalostus	93.8	85.7
- rakennustarviketeollisuus	87.4	75.9
- kevyt teollisuus	70.3	54.8
- elintarviketeollisuus	81.9	72.6

Lähde: Delovoi mir 31.5.94.

1.2 Työttömyys Venäjällä

Venäjän työvoimaviraston tietojen mukaan maan **virallinen työttömyysaste** oli vuoden 1994 elokuussa alle 2 % (taulukko 5., kuvio 1.). Virallisen työttömyysasteen luotettavuutta heikentää mm. työttömien alhainen rekisteröitymisaste työvoimatoimistoihin ja puutteet "virallinen työttömyysaste" -käsitteen laajuudessa. Lähimpänä Kansainvälisen työjärjestö ILO:n määritelmää työttömyysasteesta lienevät Venäjän tilastokomitean arviot **ns. työttömyyspotentiaalista**³. Vuoden 1994 kesäkuun lopulla tilastokomitea arvioi työttömyyspotentiaaliksi 9 miljoonaa henkilöä, mikä vastaa 12 % taloudellisesti aktiivisesta väestöstä. Heistä puolet (4.5. milj.) oli aktiivisesti työtä hakevia työttömiä. Toinen puolisko teki lyhennettyä työviikkoa tahtomattaan (1.9 milj.) tai oli pakkolomalla ilman palkkaa tai alennetulla palkalla (2.6 milj.).

³ Työttömyyspotentiaali = työttömät henkilöt, jotka aktiivisesti hakevat työtä + lyhennettyä työviikkoa tekevät.

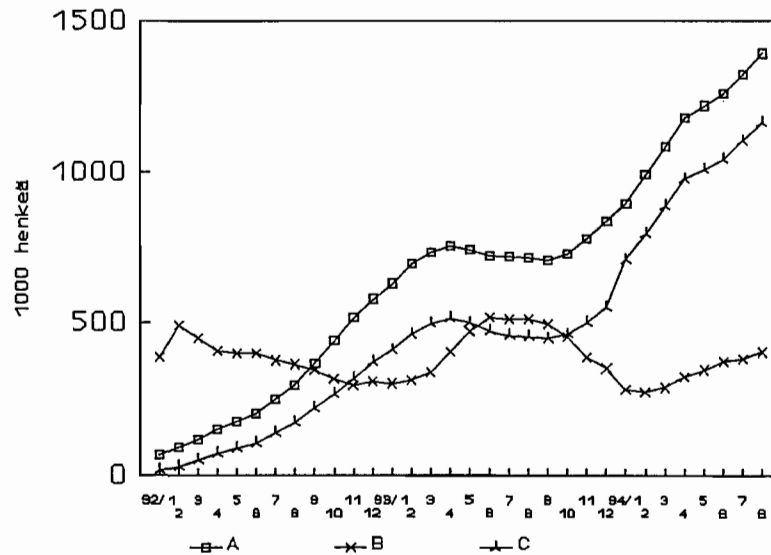
Taulukko 5. Virallisesti työttömät, työttömyyskorvausta saavat ja avoimet työpaikat (1000 henkilöä) 1992–1994

vuosi kk	virallisesti työttömät			työttömyyskorvausta saavat			avoimet työpaikat		
	1992	1993	1994	1992	1993	1994	1992	1993	1994
1	69	628	894	18	411	708	586	301	283
2	93	692	989	33	461	794	490	311	275
3	118	732	1083	53	497	888	451	358	289
4	151	751	1180	74	514	976	408	404	325
5	177	740	1219	89	499	1009	400	472	347
6	203	717	1260	108	471	1042	399	519	374
7	248	717	1324	140	459	1103	377	511	382
8	303	714	1392	173	456	1163	364	511	406
9	367	706		219	449		345	496	
10	442	728		267	462		316	453	
11	518	779		317	500		295	386	
12	578	835		371	550		307	352	

Lähteet: Russian Economic Trends 31.5.94, 30.6.94 ja 17.10.1994; Delovoi mir 7.6.94, 21.7.94 ja 3.9.; WIIW MR 7/94; Nezavisimaja Gazeta 30.8.94 ja 27.9.94; Rossiiskie vesti 14.10.94.

Kuvio 1.

Virallisesti työttömät, työttömyyskorvausta saavat ja avoimet työpaikat (1000 henkilöä) 1992–1994

- A Rekisteröidyt työttömät
 B Avoimet työpaikat
 C Työttömyyskorvausta saavat

Alueittain työttömyys jakautuu epätasaisesti. Alhaisimpien ja korkeimpien työttömyysasteiden alueiden välinen ero on kasvanut vuosi vuodelta. Kriittiset alueet, joilla virallinen työttömyysaste on 7–11 %, voidaan jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat perinteisesti **työvoimaylijäämäiset alueet** kuten Tula, Kalmykia ja Pohjois-Kaukasus. Toiseen ryhmään kuuluu tietyn **teollisuudenalan hallitsemia** alueita kuten Ivanovo, Vladimir, Jaroslav ja Kostroma, joissa työttömyys saattaa jo kuluvan vuoden lopulla muodostua todella kärjistyneeksi ongelmaksi.

Koska työttömyysasteet vaihtelevat voimakkaasti alueittain, työvoimavirasto on alkanut tehdä työmarkkinatutkimuksia (labour force survey) todellisten ongelma-alueiden paljastamiseksi ja työvoimatoimistoon rekisteröitymättömien määrän arvioimiseksi. Tutkimusten perusteella arvioitu työttömyysaste suhteutetaan taloudellisesti aktiiviseen väestöön. Vuoden 1993 lopulla tehdyn tutkimuksen mukaan Venäjän talousalueista keskisellä alueella on yli viidennes kaikista työttömistä. Kuitenkin yksittäiset tasavallat, joissa työttömyys on kaikkein vaikein ongelma, sijaitsevat Pohjois-Kaukasian talousalueella. Tämän talousalueen sisällä esimerkiksi Tshtshenia-Ingushetian työttömyysprosentti on lähes 23 %, Dagestanin 13.5 ja Pohjois-Ossetian 10.2. Tilannetta näissä tasavalloissa selittävät alueiden perinteisen työvoimaylijäämäisyyden lisäksi poikkeukselliset olot (sodat, väkivaltaiset yhteenotot yms.). Toisaalta virallista työttömyysastetta huomattavasti korkeampaa työttömyyttä esiintyy myös maan vauraimmilla alueilla kuten Pietarissa (7.1 %) ja Leningradin alueella (6.3 %) ja Moskovassa (6 %)⁴.

⁴ Kommersant 31/94, 23.8.94, OECD (1994).

Taulukossa 6. ja kuviossa 2. esitetään työttömäksi rekisteröidyt työnhakijat yhtä avointa työpaikkaa kohti vuoden 1993 lopussa. Nämä tiedot vahvistavat työttömyyden olevan vaikein ongelma Pohjois-Kaukasien talousalueen joissakin tasavalloissa. Talousalueista eniten työttömiä yhtä avointa työpaikkaa kohti oli Volga-Vjatkan talousalueella (keskimäärin 8.1). Koko maan keskiarvo oli noin kolme virallisesti rekisteröityä työtöntä yhtä avointa työpaikkaa kohti.

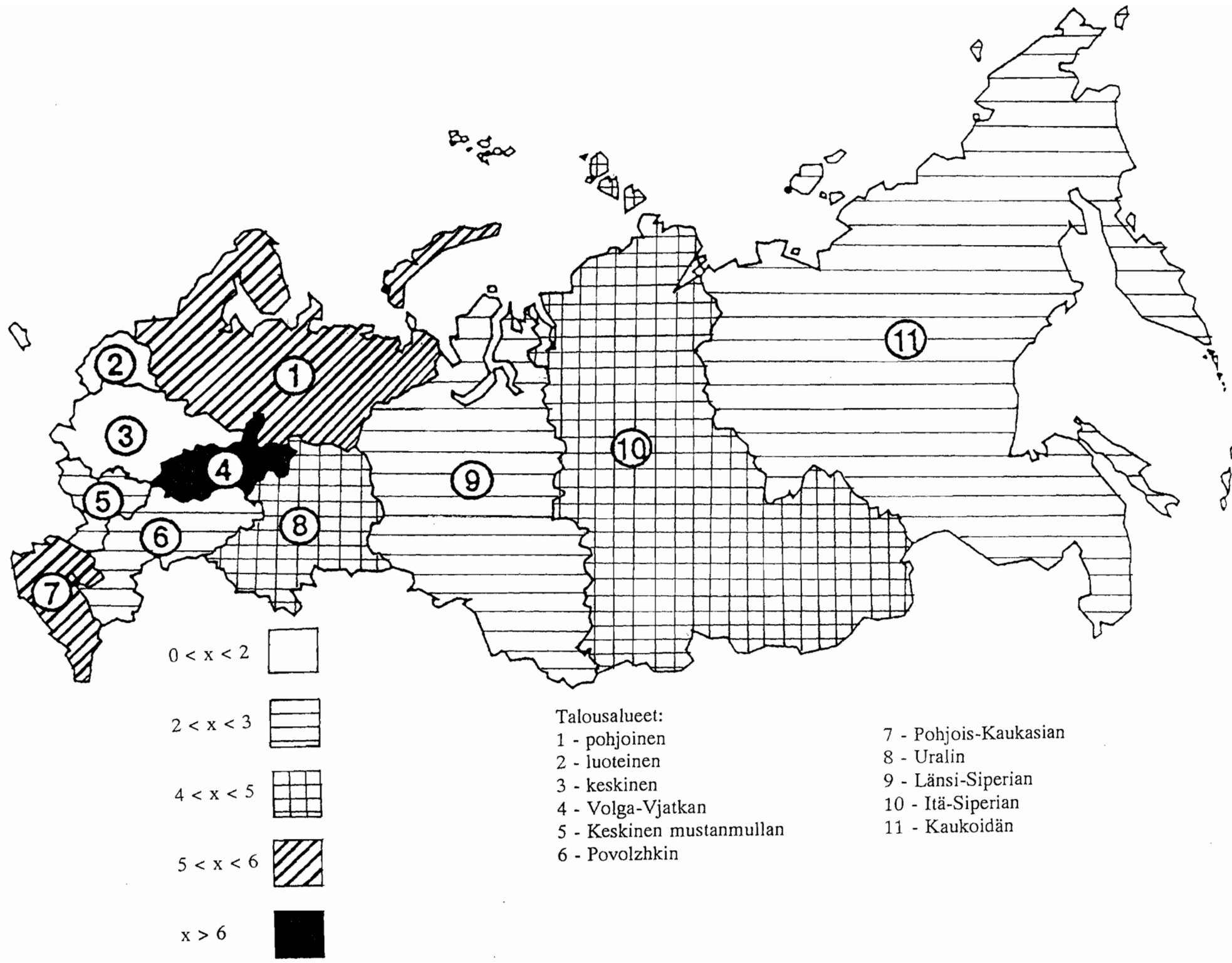
Taulukko 6. Työttömäksi rekisteröidyt työnhakijat yhtä avointa työpaikkaa kohti 31.12.93

Venäjän federaatio yhteensä	3.1
<i>talousalueittain:</i>	
* pohjoinen	5.9
– Arkangelin alue	18.7
* luoteinen	1.8
– Pskovin alue	23.8
* keskinen	2.0
– Branskin alue	23.7
– Jaroslavin alue	31.6
* Volga-Vjatkan	8.1
– Marin tasavalta	67.7
– Mordovan	18.3
– Tshuvashin	30.5
* Keskinen mustanmullan	2.7
* Povolzhkin	2.7
– Kalmykian tasavalta	18.5
* Pohjois-Kaukasian	5.5
– Adygeian tasavalta	26.9
– Dagestanin tasavalta	37.4
– Ingushetian tasavalta	133.4
(– Tshetshenian tasavalta	3.7)
* Uralin	4.2
– Komi-Permin autonominen alue	18.6
* Länsi-Siperian	2.6
* Itä-Siperian	4.8
– Aginski-Burjatskin autonominen alue	15.6
* Kaukoidän	2.5
– Korjaksikin autonominen alue	23.1
– Sahalinin alue	19.3

Lähde: OECD (1994), talousalueen sisältä mainittu ainoastaan alueet, joissa työttömien ja avointen työpaikkojen välinen suhde on suurempi kuin 15:1.

Kuvio 2.

Työttömäksi rekisteröidyt työnhakijat yhtä avointa työpaikkaa kohti 31.12.93

Virallisten tilastojen mukainen työttömyys kohdistuu useimmiten **naisiin, nuoriin ja vähän koulutettuihin henkilöihin**. Vaikka naisten osuus virallisesti työttömäksi rekisteröityneistä on laskenut vuoden 1992 kesästä vuoden 1994 kesään mennessä 75%:sta 68 %:iin, on se edelleen huomattavan korkea. Samaan aikaan naisten osuus taloudellisesti aktiivisesta väestöstä oli noin 49 %. Naisten korkeaa virallista työttömyysastetta selittää mm. se, että useimmiten naiset irtisanotaan ensimmäisten joukossa⁵.

Huolimatta siitä, että työttömyys on Venäjällä ollut tunnustettua ja virallisesti rekisteröityä vasta muutamia vuosia, on **pitkäaikaistyöttömien** määrä noussut nopeasti. Yli kahdeksan kuukautta työttömänä olleiden osuus nousi kesästä 1993 vuodessa kaksinkertaiseksi (13 %:sta 26 %:iin kaikista työttömistä)⁶. Pitkäaikaistyöttömistä noin 75 % asuu maaseudulla. Naisten osuus pitkäaikaistyöttömistä on yllättävän alhainen heidän korkeaan työttömyysprosenttiinsa nähden. Vuonna 1993 vain 20 % pitkäaikaistyöttömistä oli naisia, mikä indikoi naisten jättäytymistä kokonaan pois työvoimasta työttömyyden pitkittyessä⁷.

---

⁵ Nemova (1994).

⁶ Vielä vuonna 1993 60–80 % jätti työttömyyskortiston neljän kuukauden kuluessa rekisteröitymisestään. (Financial Times 6.10.94, Maailmanpankin tutkimus).

⁷ OECD (1994).

2 Venäjän alhaisen virallisen työttömyysasteen syistä

Venäjän viralliseen työttömyysasteeseen vaikuttaa useita talouspolitiikkaan, yrityskulttuuriin ja työntekijöihin liittyviä tekijöitä, jotka yhdessä ovat pitäneet virallisen työttömyysasteen käytännössä täystyöllisyyden tasolla.

2.1 Talouspolitiikan vaikutus työttömyyteen

2.1.1 Valtion tukipolitiikka

Avoimen työttömyyden kasvamista estävistä tekijöistä tärkeimpiä on ollut hallituksen harjoittama **yritysten toimintaa voimakkaasti tukeva politiikka**, joka on tähdännyt massatyöttömyyden ja yhteiskunnallisten levottomuuksien estämiseen. Venäläisten yritysten sopeutuminen talousuudistukseen on ollut Itäisen Euroopan maita hitaampaa etenkin yritysten saamien valtion tukiaisten vuoksi. Vuonna 1992 valtion suora tuki⁸ yrityksille oli noin 25 % BKT:sta. Valtion subventoidut luotot olivat myös noin 25 % BKT:sta. Epäsuorana yrityksille tullutta tukea on vaikea arvioida, mutta energian muodostaessa huomattavan menoerän yrityksille, ei epäsuoran tuen merkitystä voine vähätellä. Tuen myöntämisperusteet ovat pitkälti olleet epäjohdonmukaisia ja harkinnanvaraisia. **Fanin** ja **Schafferin** (1994) mukaan luottoja ovat saaneet eniten kaikkein heikoimmin selviytyneet yritykset ja teollisuudenalat. Mikäli yritys on suuri ja/tai "poliittisesti vaikutusvaltainen", sen tukemista on haluttu jatkaa huolimatta yrityksen tappiollisuudesta⁹.

Vuonna 1992 ja vuoden 1993 ensimmäisellä puoliskolla yritysten saamien valtionluottojen määrä kasvoi keskimäärin noin 22 % kuukausivauhdilla. Yritysten liittobudjetista saamien tukiaisten ja luottojen määrää supistettiin merkittävästi etenkin vuoden 1993 puolivälistä alkaen, mutta arvioiden mukaan valtaosa yritystuista ei näkynyt budjetissa. Vuonna 1992 vain kolmanneksen tuesta arvioitiin olevan suoraan budjetissa¹⁰. Arviota tukee mm. se, ettei julkisuudessa esitetyistä tuen leikkauksista ole seurannut yrityskonkurssien yleistymistä vuosina 1993–4.

Valtiontuen supistamista on vaikeuttanut mm. yritysten välisten velkojen lisääntyminen ja konkurssilainsäädännön keskeneräisyys. Vuonna 1992 suoritetun velkojen kuittamisen jälkeen yritysten väliset velat ja muut maksurästit alkoivat

---

⁸ **Suoralla tuella** tarkoitetaan tässä tuontitukia, korkotukia sekä kertaluonteisia korvauksia. **Epäsuora tuki** kattaa lähinnä alhaisten energiahintojen kautta tulevaa tukea. Yritysten tukipolitiikasta kts. esim. Rautava: **Yritystuista sosiaaliturvaan: Julkisen tuen muutospaineet Venäjällä**, Idäntalouksien katsauksia 6/93.

⁹ Fan & Schaffer (1994), 181–182.

¹⁰ Joidenkin tietojen mukaan kaikki valtiontuki näkyisi vuoden 1994 budjetissa täysimääräisesti.

kuluvan vuoden alkupuolelta alkaen uudelleen kasvaa¹¹. Syksyyn mennessä maksurästikysymys on noussut yhdeksi Venäjän talouden vaikeimmista ongelmista, jonka ratkaisemisen onnistuminen vaikuttaa osaltaan mm. kansainvälisten luottojen saatavuuteen. Sekä maksurästiongelman selvittäminen että kesällä 1994 hyväksytyjen uusien konkurssisäädösten käytännön toteutus ovat poliittisesti arkaluontoisia kysymyksiä. On vaikea erottaa toisistaan todelliset ongelman aiheuttajat ja toisaalta yritykset, jotka tahtomattaan ovat joutuneet kärsimään maksurästejä keräävistä yrityksistä. Liian radikaali linja konkurssilainsäädännön toteuttamisessa saattaisi uhata myös todellisuudessa elinkelpoisten yritysten toimintaa. Se, kuinka nopeasti maksurästien eliminoiminen johtaa konkurssien yleistymiseen, vaikuttaa myös avoimen työttömyysasteen kehitykseen.

2.1.2 Verotus

Venäjällä vuoden 1991 lopulla osana yritysten voittoverolakia hyväksytty ns. **ylikorkeiden palkkojen vero (YPV)** on osaltaan edistänyt piilotyöttömyyden siirtymistä avoimeksi. Vero on kannustanut työvoiman pitämiseen palkkalistoilla minimipalkalla, vaikka työntekijöiden marginaalituotoksen arvo olisi nolla. Jossain tapauksissa yrityksen on kannattanut jopa hankkia lisää "haamutyöntekijöitä". Nykyisen käytännön mukaan yritys maksaa YP-veroa, mikäli sen keskiarvopalkka ylittää kuusinkertaisesti maan minimipalkan. Vero peritään rajan ylimenevältä osalta. Yritys pystyy tämän perusteella laskemaan itselleen verotuksellisesti suotuisimman työntekijämäärän¹². Vero mahdollistaa mm. todella korkeapalkkaisten asiantuntijoiden palkkaamisen ilman tuntuvaan verotaakkaa, kun samalla yritykseen palkataan tuottamattomia tai vähätuottoisia työntekijöitä minimipalkalla. Nämä tuotannon kannalta ylimääräiset työntekijät alentavat yrityksen keskipalkkaa ja sitä kautta veroja.

2.1.3 Sosiaaliturvaverkon keskeneräisyys

Venäjän hallitus on kaikissa talousohjelmissaan korostanut sosiaaliturvasektorin kehittämistä, mutta käytännössä tulokset ovat jääneet odotettua heikommiksi. Sosiaaliturvajärjestelmän puutteet lisäävät työntekijöiden halua suostua työajan lyhentämiseen, minimipalkkaan tai pakkolomiin. Työntekijä saattaa valita tällaisen vaihtoehdon ja säilyttää työpaikan kautta saamansa edut mieluummin kuin ilmoittautua virallisesti työttömäksi. Työvoimatoimisto kannustaa yrityksiä maksamaan pakkolomalla oleville työntekijöilleen minimipalkkaa korvaamalla yrityksille osan kustannuksista tai myöntämällä tähän tarkoitukseen lainoja¹³.

Koska työttömyyskorvaus perustuu aiempiin tuloihin eikä sitä indeksoida, saavat useimmat virallisesti työttömiksi rekisteröityneet vain minimikorvausta

---

¹¹ Osa tuotannon laskusta on toki johtunut tuotannon rationalisoinnista. Tärkeämpänä tuotannon laskun syynä pidetään kuitenkin raaka-ainekatkoksia sekä mm. pääomakannan vanhenemisesta johtuvaa tuottavuuden laskua.

¹² Roxburgh & Shapiro (1994).

¹³ Meacher (1994).

vastaavan summan. Lain mukaan minimikorvaus on minimipalkan suuruinen. Minimipalkan kehitys on puolestaan jäänyt huomattavasti jälkeen keskipalkan tai keskieläkkeen kehityksestä. Toukokuussa 1994 minimipalkka oli vain 8 % keskipalkasta, kun taas minimieläke vastasi 80 % keskieläkkeestä tai 24 % keskipalkasta. Työttömyyskorvausta voi pääsääntöisesti saada enintään vuoden, jonka jälkeen on turvaututtava niukasti tarjolla olevaan muuhun sosiaaliapuun.

Sosiaaliturvajärjestelmän keskeneräisyys näkyy myös työvoimatoimistojen palveluiden puutteellisuuksina. Työvoimatoimistot eivät pysty tarjoamaan asiakkailleen kattavaa avoimien työpaikkojen välitystä. Arviolta vain kolmannes vapaina olevista työpaikoista ilmoitetaan työvoimatoimistoihin. Työttömien lisäksi uudelleen koulutus ei vastaa asiakaskunnan tarpeita¹⁴. Avoimen työttömyyden kasvaessa varoja joudutaan kohdentamaan entistä enemmän työttömyyskorvausten maksamiseen, jolloin koulutuksen osuus todennäköisesti supistuu edelleen. Työvoimatoimistoja on maan laajuuteen nähden vähän, joten jo pitkät välimatkat saattavat heikentää joidenkin työttömien ilmoittautumista viralliseen työttömyysrekisteriin. Työttömyyskorvauksen saamiseksi vaaditaan lisäksi suhteellisen nopeaa rekisteröitymistä.

Alueilla, joissa työttömyysaste on korkea, myös työvoimatoimistojen toiminta hankaloituu. Eniten varoja tarvitsevat alueet saavat niitä vähiten, koska varat työttömyyskorvausten maksamiseen ja työvoimatoimistojen muiden palveluiden ylläpitoon kerätään paikallisilta yrityksiltä siten, että 80 % jää aluetasolle ja vain 20 % tilitetään valtiolle¹⁵.

2.1.4 Työntekijöiden lomauttamista koskevat säädökset

Entisessä Neuvostoliitossa työntekijöitä pyrittiin suojelemaan irtisanomisilta, jotka käytännössä olivatkin erittäin harvinaisia. Talousuudistuksen alkuvaiheessa työntekijöiden irtisanomista koskeviin säädöksiin tehtiin muutoksia, mutta yleinen linja säilyi entisenä – työntekijän erottaminen on työnantajan kannalta edelleen hankalaa. Työnantajan on ilmoitettava työntekijän erottamisesta paikalliselle työvoimatoimistolle kahta kuukautta aiemmin. Yritys velvoitetaan maksamaan erotetulle työntekijälle kolmen kuukauden täysi palkka. Lomauttaessaan työntekijän yrityksen johdon on tarjottava työntekijälleen vaihtoehtoinen työpaikka yrityksen sisäältä. Mikäli yritys todella haluaa päästä eroon ko. työntekijästä, voidaan säädöksiä tosin kiertää tarjoamalla työntekijälle työtä, jota tämä ei ole halukas tekemään. Työntekijän erotessa itse yritys vapautuu mm. kolmen kuukauden palkanmaksuvelvoitteesta¹⁶.

---

¹⁴ Työvoimatoimistot ovat kuitenkin pyrkieneet lisäämään koulutustarjontaansa mm. Maailmanpankilta saamiensa lainojen turvin. Koko maahan on perustettu 50 koulutuskeskusta ja tavoitteena on lisätä niiden määrää 88:aan, jolloin jokaisella Venäjän alueella (oblast) olisi oma koulutuskeskuskonsensa. Eri puolille maata on perustettu 100 ns. työkerhoa.

¹⁵ OECD (1994).

¹⁶ OECD (1994).

2.2 Yrityskulttuurin vaikutus työttömyyteen

Sosialistinen yrityskulttuuri poikkeaa olennaisesti markkinataloudelle tyypillisestä mallista. Sosialismissa valtionyritys toimii ikäänkuin makroperheenä tai mikrovaltiona. Yritykselle kuuluu useita tehtäviä¹⁷, jotka markkinataloudessa hoitaa yrityksestä erillinen sosiaaliturvajärjestelmä. Arvioiden mukaan suurten yritysten tarjoamien sosiaalietujen kustannukset ylittivät 1980-luvulla valtionelinten suoraan tarjoamien sosiaalipalveluiden kustannukset. Sosialistisen järjestelmän mukainen yritys malli vaikuttaa valtaosassa nykyisistä valtionyrityksistä vielä erittäin voimakkaasti. Sen muuttamista lyhyellä aikavälillä hankaloittaa normaalin muutosvastarinnan lisäksi mm. se, ettei kaikkia yrityksille langetettuja sosiaalitoimen tehtäviä ole pystytty siirtämään suoraan valtion hoidettaviksi. Yrityssubventioiden karsimisen nopeuttaminen lisää myös yritys sektorin halukkuutta valita työntekijöille tarjottavista eduista ne, jotka se itse pystyy kustantamaan.

On väitetty, ettei venäläisillä valtionyrityksillä ole riittävää päätäntävaltaa vaikuttaa toimintaansa. Todennäköisempää kuitenkin lienee, että yritysjohtajien on toistaiseksi ollut vaikea sopeutua uuteen rooliinsa. Aiemmin voitto ei ollut oleellinen toimintaa ohjaava kriteeri ja yrityksen rahoitus oli taattu automaattisesti. Johtajan asemaan vaikutti enemmän yrityksen koko kuin sen tuottavuus. Nykyisessä tilanteessa tuotannon tehokkuuteen ja kannattavuuteen pyrkivän johtajan on varmasti vaikea sopeuttaa uudet tavoitteet yhteen yrityksellä säilyneiden sosiaaliturvaluonteisten tehtävien kanssa.

Venäläiset valtionyritysten johtajat pyrkivät edelleenkin työvoimansa säilyttämiseen. Vaikka tuotanto on laskenut, luotetaan siihen, että noudatettu työvoiman irtisanomista välttävä politiikka tuo tulosta talouskasvun alkaessa. Tehtyjen tutkimusten mukaan venäläisten valtionyritysten johtajat toimivat yhä neuvostomallin mukaisina yrityksen isällisinä hahmoina, joiden tärkeänä tehtävänä on hoitaa asiat siten, että työntekijät ovat tyytyväisiä. Yksityistämisen edetessä yrityksen johdolle on ollut tärkeää säilyttää hyvät suhteet yrityksen henkilöstöön, josta useimmiten tulee yrityksen pääosakas. Lisäksi yritykset saavat selvää verotuksellista hyötyä voidessaan osoittaa viranomaisille riittävän suuren henkilöstömäärän (kts. edellä kohta 2.1.2).

2.3 Työntekijöiden asenteiden vaikutus työttömyyteen

Venäläisten työntekijöiden joustava suhtautuminen omien etujensa leikkauksiin vaihtoehtona täydelliselle työttömyydelle on epäilemättä yksi tärkeä alhaista virallista työttömyysastetta selittävä tekijä¹⁸. Edellä viitattiin yritykseen kuulumi-

---

¹⁷ Näitä ovat mm. terveydenhoito- ja lastenhoitopalvelujen sekä subventoitujen elintarvikkeiden jne. tarjoaminen.

¹⁸ Työttömyyteen Venäjällä liittyy ymmärrettävästi huomattavia alueellisia erityispiirteitä. Kun yleisesti ottaen työntekijät ovat pyrkineet joustamaan työpaikkansa säilyttämiseksi, vapaaehtoinen työttömyys on lisääntynyt joillakin alueilla. Komin tasavallassa työttömyys muodostui kannattavaksi vaihtoehdoksi, kun metsäteollisuuden palkanmaksu myöhästeli ja työttömyyskorvaus ylitti maanviljelijöiden keskipalkan. Tilanne johti metsätyömiesten ja maanviljelijöiden laajamittaiseen rekisteröitymiseen työttömiksi. Komin tasavallassa jouduttiin tämän seurauksena turvautumaan presidentti Jeltsinin hyväksymään asetukseen kriisitilanteista. Komilaiset sovelsivat asetusta

sen ja yrityksen tarjoamien etujen tärkeyteen. Venäläisten halukkuus suostua palkkojen leikkaamiseen on muihin transitiomaihin ja etenkin länsimaihin verrattuna omaa luokkaansa. Venäjän hallituksen alaisen taloustutkimuskeskuksen¹⁹ mukaan teollisuuden reaali-palkat laskivat vuosina 1991–1992 vajaat 2.5 % samalla, kun työttömyysaste nousi prosenttiyksikön. Puolassa reaali-palkat laskivat vuonna 1990 1.7 % jokaista työllisyyden 1 %:in laskua kohden. Englannissa vastaava reaali-palkkojen lasku oli 0.2 % vuosina 1982–1984 ja 0.04 % vuosina 1983–1985²⁰.

Yemtsovin (1994) mukaan Venäjän palkkajoustavuus johtuu lähinnä neuvostoajoilta periytyneistä syistä eli yritysten tarjoamista sosiaalieduista, joihin viitattiin edellä (kts. kpl 2.2.). Yritykseen sitoutuminen on Venäjällä verrattavissa japanilaiseen malliin, jossa yrityksen vaikutus yksilön elämään on tärkeämpi kuin länsimaissa. Työn lopettamisen vaihtoehdot saattavat käytännössä olla rajoitetut. Muuttoluvat, asuntopula ja pitkät välimatkat vaikeuttavat työn hankkimista toiselta paikkakunnalta. Lisäksi työttömyyskorvaus on erittäin alhainen. Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta eri alojen ammattiliitot ovat huonosti organisoituneita eivätkä pysty tai halua vastustaa palkkojen leikkauksia.

Kun otetaan huomioon useimpien keskeisten sosiaalikorvausten riittämättömyys ja tuloiltaan alhaisimman desiilin reaali-tulojen laskeminen²¹, voidaan kysyä, kuinka osittain tai kokonaan sosiaaliturvan varassa elävät perheet tulevat toimeen. Selviytymistä helpottaa se, että Venäjällä usein monta sukupolvea asuu yhdessä. Venäläisten selviytymisstrategioita selvittävän tutkimuksen²² mukaan vain 22 % venäläisistä perheistä tukeutuu ainoastaan virallisesta työpaikastaan saamiinsa tuloihin. Keskiarvoperhe tukeutuu neljään eri taloudelliseen aktiviteettiin toimeentulonsa turvaamiseksi. Näihin kuuluu virallisen työpaikan lisäksi aktiviteetteja ns. ei-rahalliselta sektorilta, jota edustaa esim. oman puutarhan ylläpitäminen etupäässä omia tarpeita varten. Rahallisiin, mutta epävirallisiin tuloihin kuuluvat mm. sivutyöt ("kakkostyöpaikka")²³ ja erilaiset oman työn yhteydessä

---

määräämällä, ettei vapaaehtoisesti työttömäksi jäänyttä tai kurinpidollisista syistä erotettua rekisteröity työttömäksi enempää kuin kerran vuodessa. Työttömyyskorvausta maksettiin enintään kuudelta kuukaudelta Venäjällä yleisesti sovelletun vuoden sijaan. Yhteiskunnallisista töistä kieltäytyvä katsottiin haluttomaksi työntekoon eikä tämä kahdesti kieltäytyttyään enää saanut työttömyyskorvausta.

¹⁹ Russian Economic Trends, Vol.2 No 2, 1993.

²⁰ Yemtsov (1994).

²¹ Vuoden 1994 tammi–elokuussa väestön reaali-tulot nousivat vajaat 13 % edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Samalla kuitenkin myös väestön tuloerot ovat kasvaneet ja reaali-tulojen nousu on jakaantunut epätasaisesti. Väestön selviytymistä ovat hankaloittaneet myös vuoden 1994 aikana kasvaneet palkkarästit.

²² Kts. Rose (1994).

²³ Sivutöiden tekeminen (vtorytshnaja zanjatost) on Venäjän työvoimamarkkinoiden tämänhetken tyypillinen piirre, joka on osaltaan vaikuttanut avoimen työttömyyden hitaaseen kasvuun. Vuoden 1994 kesällä sivutöitä tekeviä arvioitiin olevan 8 miljoonaa, joista yli 30 % työskenteli kaupan ja välitystoiminnan piirissä. Sivutöiden tekeminen ei varsinaisesti ole lisääntynyt työttömyyden kasvun myötä. Aiemmin sivutöitä tehtiin pääasiallisen työn ohella, kun niitä nyt tehdään varsinaisen työn sijasta työttömyyden vaihtoehdona. (Kommersant 31/94, 23.8.94).

saatavat edut (esim. tipit). Tutkimuksen mukaan 4/5 venäläisistä pystyy selviytymään eri aktiviteettien yhdistelmällä, jotka taulukossa 7 on jaoteltu neljään ryhmään (puolustus-, yrittäjä-, haavoittuva ja marginaalinen strategia).

Taulukko 7. **Venäläisten selviytymisstrategiat**
(% kuhunkin luokkaan kuuluvista)

	työssä	työtön	eläkkeellä tai muu syy	kaikista koti- talouksista
1. puolustusstrategia	41	28	51	43
2. yrittäjyysstrategia	26	31	11	23
3. haavoittuva strategia	21	18	26	22
4. marginaalinen strategia	12	23	12	12
yhteensä	100	100	100	100

Strategioiden selitykset:

1. Puolustusstrategia: perhe tukeutuu virallisesta työstä saatuun tuloon ja eirahallisiin aktiviteetteihin
2. Yrittäjyysstrategia: perhe tukeutuu virallisesta työstä saatuun tuloon ja epävirallisiin tuloihin.
3. Haavoittuva strategia: perhe tukeutuu vain virallisesta työstä saatuun tuloon, eläkkeisiin tai muihin etuihin.
4. Marginaalinen strategia: ei pääasiassa tukeudu rahatuloihin.

Strategiat on muodostettu vastaajien ilmoittaman kahden tärkeimmän taloudellisen aktiviteetin perusteella.

Lähde: Rose (1994).

2.4 Yleisiä työttömyyteen vaikuttavia tekijöitä

Venäjän virallisiin tilastoihin yleisesti liittyvät ongelmat koskevat myös työttömyyslukuja. Alhaista virallisten tilastojen mukaista työttömyysastetta voidaan osittain selittää tilastopohjan puutteellisuudella ja työvoimatoimistoihin liittyvillä ongelmilla. Arvioiden mukaan virallisiin tilastoihin rekisteröity työttömyys on 4–5 kertaisesti Kansainvälisen työjärjestö ILO:n metodein laskettua työttömyysastetta alhaisempi (kpl 1.2.).

Sekä avoimen että piilotyöttömyyden laajuuteen vaikuttavat muutokset Venäjän väestö- ja työvoiman määrässä ja muuttoliikkeen suunnassa. Vuosina 1991–1993 Venäjän kuolleisuusaste kasvoi 26 % ja syntyvyysaste laski 22 %. Työikäisen väestön kuolleisuus nousi vuosina 1992–1993 kolmanneksen ja

kosketti etenkin työikäisiä miehiä²⁴. Kuolleisuuden nousuun on useita syitä, joista vuonna 1993 tärkeimpiä olivat väkivaltainen kuolema, verisuonitaudit, infektiosairaudet ja väestön vanheneminen. Talousuudistuksen väestölle aiheuttama henkistä stressiä ja puutetta elintarvikkeista ja lääkkeitä (niiden kalleuden vuoksi) on pidetty yhtenä tärkeänä taustatekijänä useisiin sairauksien aiheuttamiin kuolemiin ja itsemurhiin²⁵.

Työikäisen väestön kasvavaa kuolleisuutta kompensoi Venäjälle nettomääräisesti positiivinen muuttoliike. Vuodesta 1990 syyskuun loppuun 1993 Venäjälle muutti yli 800 000 henkeä enemmän kuin sieltä lähti²⁶. Heistä valtaosa oli työikäistä väestöä. Sotien tai vainon vuoksi Venäjälle muuttaneiden etnisten venäläisten määrä on viime vuosina kasvanut, mutta myös vapaaehtoisesti muuttaneita arvioidaan olevan paljon. Oman ryhmänsä ovat kuluneen vuoden aikana muodostaneet Baltiasta ja Saksasta kotiutetut venäläiset joukot.

---

²⁴ Vuonna 1993 venäläisten keski-ikä oli 66 vuotta. Kuitenkin miesten keski-ikäksi arvioitiin 59 vuotta. (BBC Monitoring Service/Itar-Tass News Agency).

²⁵ Kts. esim. Ellman (1994) ja Shapiro (1994).

²⁶ Kyseisenä ajanjaksona Venäjälle muutti 2 956 200 henkeä ja Venäjältä muutti pois 2 150 100 henkeä. Delovoi mir 14.-21.3.94.

3 Lopuksi

Kuluvan vuoden aikana arviot työttömyyden todellisesta laajuudesta ovat kasvaneet nelin-kuusinkertaisiksi viralliseen työttömyysasteeseen verrattuna. Virallisen ja epävirallisten arvioiden mukaisen työttömyysasteen välisten erojen kaventuminen riippuu jatkossa talousuudistuksen käytännön edistymisestä ts. siitä, kuinka perusteellisesti sosialistisen yrityksen malli saadaan muutettua vastaamaan markkinatalouden vaatimuksia. Vielä toistaiseksi liian monet piilotyöttömyyttä edistävät tekijät (taulukko 8.) ovat jättäneet työttömyyden orastavaksi ongelmaksi akuutimpien talousongelmien rinnalla.

Taulukko 8. **Yhteenveto Venäjän alhaiseen viralliseen työttömyysasteeseen vaikuttavista tekijöistä***

Yleiset tekijät	Talouspolitiikka	Yritys	Työntekijä
* Venäjän tilastoihin yleisesti liittyvä epävarmuus	* valtiontuen laajuus ja epäjohtonmukainen kohdentaminen	* historialliset syyt (yritysten rooli sosiaaliturvan kanavana)	* edut yrityksen palkkalistoilla pysymisestä (sosiaaliturva yms.)
* erityisesti työikäisen väestön kuolleisuuden kasvu * syntyvyyden lasku	* konkurssien välttämisen (maksurästien lisääntymisen salliminen)	* tulevaisuuden odotukset työvoiman irtisanomisen esteenä	* joustavuus: minimipalkka/ei palkkaa/työviikon lyhentäminen
* Venäjälle suuntautuva väestöliike	* mm. em. seikoista johtuva rakennemuutoksen jarruttaminen	* veroedut tuottamattoman työvoiman palkkaamisesta; palkkojen osuus menoista ilmeisesti vielä vähäinen	* monta tulolähdettä
	* sosiaaliturvasektorin puutteet (heikko työttömyysturva, työvoimatoimistojen palvelujen puutteet, jatko- ja uudelleen koulutuksen riittämättömyys)	* useissa tapauksissa yksityistämisen vähäinen vaikutus yrityksen todelliseen toimintaan	* vähäinen liikkuvuus
	* työntekijän irtisanomisen vaikeus (byrokraatia)		
	* veroedut tuottamattoman työvoiman palkkaamisesta		

* Taulukon yleiset tekijät vaikuttavat suoraan tai välillisesti työttömyyden laajuuteen yleensä.

Tulevaisuudessa työttömyys kasvaa etenkin yritysten konkurssien lisääntymisen sekä tuotannon ja työvoimaresurssien erilaisen aloittaisen ja maantieteellisen jakautumisen seurauksena. Valtionyriyten budjettirajoitteen kiristyminen johtaa konkurssien lisääntymiseen, jonka nopeus määrää pitkälti myös työttömyyden kasvuvauhdin. Ainoastaan tietyn teollisuudenalan tuotantoon erikoistuneet alueet saattavat muutaman suuren tehtaan konkurssin myötä menettää valtaosan työpaikoistaan, joita lyhyellä aikavälillä on erittäin vaikea korvata. Työvoiman liikkumista alueelta toiselle haittaavat edelleenkin huomattava byrokratia ja joissakin paikoissa huonot ja tulotasoon nähden kalliit liikenneyhteydet.

Tärkeänä työllisyyttä ylläpitävänä toimenpiteenä hallituksen tulisi tukea teollisuuden investointeja ja edistää rakennemuutosta, jonka eteneminen on Venäjän taloudessa jo selvästi havaittavissa. Tämä näkyy sekä työvoiman siirtymisenä teollisuusosalta toiselle että työvoimaa vetävien sektoreiden muita nopeampana palkkakehityksenä. Hallituksen suunnitelmissa onkin käyttää vuosittain 0.5 % BKT:sta tehokkaiden investointiprojektien rahoittamiseen.

Hallituksen työvoimapolitiikan olennaisena osana tulisi jatkossa olla uutta teollisuusrakennetta vastaavan koulutuksen turvaaminen. Koulutuksen tarve näkyy mm. pitkäaikaistyöttömien määrän kasvuna. Yhä useammin työttömien koulutus ei vastaa avoimien työpaikkojen vaatimuksia. Työttömien uudelleen- ja jatkokoulutusta ollaan kehittämässä, mutta varojen ja asiantuntijoiden puute hidastaa sitä. Työvoimatoimistojen kehittämisessä etusijalla tulisi olla toimistoverkoston laajentaminen, siten että toimistoon rekisteröityminen mahdollistuu syrjäisilläkin seuduilla. Työvoimatoimistoihin rekisteröityminen on tehtävä työttömille kannattavaksi sekä korvausten kohtuullisen tason että toimistojen saavutettavuuden turvaamisella.

Kirjallisuus

Ellman, Michael (1994) **The Increase in Death and Disease under "Katastroika"**. Cambridge Journal of Economics 18/94, 329–355.

Fan, Qimiao – Schaffer, Mark E. (1994) **Government Financial Transfers and Enterprise Adjustments in Russia, with Comparisons to Central and Eastern Europe**. Economics of Transition, Vol 2 (2) 1994, 151–188.

Meacher, Molly (1994) **Options for Employment Policies in Russia**. A Paper presented at the IIASA Workshop Micro-Economic Perspectives on Employment & Unemployment in Russia, Austria 23–25 June 1994.

Nemova, Lioudmila A. (1994) **Pattern of Unemployment in Russia**. A Paper presented at the IIASA Workshop Micro-Economic Perspectives on Employment & Unemployment in Russia, Austria 23–25 June 1994.

OECD (1994) **Current Labour Market Problems in Russia**, Paris 1994.

Rose, Richard (1994) **Employment and Unemployment in Russian Households. A Multidimensional Approach**. Centre for the Study of Public Policy, University of Strathclyde. A paper presented at the IIASA Workshop Micro-Economic Perspectives on Employment & Unemployment in Russia, Austria 23–25 June 1994.

Roxburgh, Ian – Shapiro, Judith (1994) **Alternatives to Full-Time Employment – Incentives, Advantages and Disadvantages**. Employment-Retention Incentive Effect of the Russian Excess Wage Tax. School of Mathematical Sciences, Queen Mary and Westfield College, University of London. A Paper presented at the IIASA Workshop Micro-Economic Perspectives on Employment & Unemployment in Russia, Austria 23–25 June 1994.

Shapiro, Judith (1994) **The Russian Mortality Crisis and its Causes**. A Paper presented at the Seminar "Russian Economic Reform in Jeopardy", Stockholm June 16–17 1994.

Yemtsov, Ruslan (1994) **Ingoing and Outgoing Flows in Employment**, IIASA Workshop on Restructuring and Recovering of Output in Russia, Laxenburg, Austria, 9–11 June 1994.

IDÄNTALOUKSIEN KATSAUKSIA

nro:sta 4 lähtien ISSN 1235-7405

- 1/92 Pekka Sutela: **Neuvostoliiton hajoamisen taloudelliset aspektit.** 24 s.
Jouko Rautava: **Suomen ja Venäjän taloussuhteet Suomen EY-jäsenyyden valossa.** 12 s.
- 2/92 Seija Lainela - Jouko Rautava **Neuvostoliiton talouskehitys vuonna 1991.** 15 s.
Seija Lainela **Viron taloudellisen kehityksen lähtökohdat.** 9 s.
Merja Tekoniemi **Yksityistäminen itäisen Euroopan maissa ja Baltiassa.** 7 s.
- 3/92 Kamil Janáček **Transformation of Czechoslovakia's Economy: Results, Prospects, Open Issues.** 20 p.
Sergey Alexashenko **General Remarks on the Speed of Transformation in the Socialist Countries.** 25 p.
Sergey Alexashenko **The Free Exchange Rate in Russia: Policy, Dynamics, and Projections for the Future.** 19 p.
Jouko Rautava **Liikaraha, inflaatio ja vakauttaminen.** 16 s.
- 4/92 Stanislava Janáčková - Kamil Janáček **Privatization in Czechoslovakia.** 8 p.
Sergey Alexashenko **The Collapse of the Soviet Fiscal System: What Should Be Done?** 45 p.
Juhani Laurila **Neuvostoliiton ja Venäjän velka.** 23 s.
Jukka Kero **Neuvostoliiton ja Venäjän ulkomaankauppa.** 24 s.
- 5/92 Pekka Sutela **Clearing, Money and Investment: The Finnish Perspective on Trading with the USSR.** 26 p.
Petri Matikainen **"Suuri pamaus" - Puolan taloussuudistus 1990.** 22 s.
- 6/92 Miroslav Hrnčíř **Foreign Trade and Exchange Rate in Czechoslovakia: Challenges of the Transition and Economic Recovery.** 39 p.
Terhi Kivilahti - Jukka Kero - Merja Tekoniemi **Venäjän rahoitus- ja pankkijärjestelmä.** 37 s.
- 7/92 Seija Lainela **Baltian maiden rahauudistukset.** 23 s.
Seija Lainela - Jouko Rautava **Baltian maiden poliittisen ja taloudellisen kehityksen taustat ja nykytilanne.** 14 s.
Sergei Alexashenko **Verojen ja tulonsiirtojen jakautuminen entisessä Neuvostoliitossa.** 17 s.
- 1/93 Pekka Sutela **Taloudellinen transitio Venäjällä.** 11 s.
Pekka Sutela **Venäjän taloudellinen voima 2000-luvulla.** 9 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa integraatiossa: ottopoikia, sisarpuolia vai ...** 11 s.
- 2/93 Inkeri Hirvensalo **Changes in the Competitive Advantages of Finnish Exporters in the Former USSR after the Abolition of the Clearing Payment System.** 35 p.
Miroslav Hrnčíř **The Exchange Rate Regime and Economic Recovery.** 17 p.
Gábor Oblath **Real Exchange Rate Changes and Exchange Rate Policy under Economic Transformation in Hungary and Central-Eastern Europe.** 31 p.
Gábor Oblath **Interpreting and Implementing Currency Convertibility in Central and Eastern Europe: a Hungarian Perspective.** 19 p.
- 3/93 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1992.** 19 s.
Seija Lainela **Baltian maiden talous vuonna 1992.** 25 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa vuonna 1992.** 14 s.
- 4/93 Jouko Rautava **Monetary Overhang, Inflation and Stabilization in the Economies in Transition.** 17 p.
Jarmo Eronen **Manufacturing Industries before and after the Collapse of Soviet Markets: a Comparison of Finnish and Czechoslovak Experience.** 19 p.

- 5/93 Pekka Sutela **Uusi hanke entisen rupla-alueen kaupankäynnin monenkeskeistämiseksi.** 8 s.
Juhani Laurila **Venäjän velkakriisin kehitys ja nykytilanne.** 10 s.
- 6/93 Jouko Rautava **Yritystuesta sosiaaliturvaan: Julkisen tuen muutospaineet Venäjällä.** 7 s.
Jarmo Eronen **Venäjän uusi hallinnollinen aluejako.** 7 s.
Aleksei Tkatchenko **Pienyrittäjäisyys Venäjällä: Nykytilanne ja kehitysnäkymät.** 35 s.
- 7/93 Tuula Ryttilä **Russian Monetary Policy Since January 1992.** 20 p.
Inkeri Hirvensalo **Developments in the Russian Banking Sector in 1992-1993.** 22 p.
- 8/93 Seija Lainela - Pekka Sutela **Introducing New Currencies in the Baltic Countries.** 26 p.
Inna Shteinbuka **The Baltics' ways: Intentions, Scenarios, Prospects.** 27 p.
Inna Shteinbuka **Latvia in Transition: First Challenges and First Results.** 33 p.
Inna Shteinbuka **Industry Policy in Transition: the Case of Latvia.** 30 p.
- 9/93 Jouko Rautava **Venäjän keskeiset taloustapahtumat heinä- syyskuussa 1993.** 10 s.
Merja Tekoniemi **Venäjän parlamenttivaalien poliittiset ryhmittymät.** 3 s.
Jarmo Eronen **Venäläinen ja suomalainen periferia: Permin Komin ja Kainuun luetaloudellista vertailua.** 29 s.
- 10/93 Seija Lainela **Venäjän federatiivisen rakenteen muotoutuminen ja taloudellinen päätöksenteko; Pietarin asema.** 14 s.
Inkeri Hirvensalo **Pankkitoimintaa Pietarissa.** 14 s.
Juhani Laurila **Suoran sijoitustoiminnan kehittyminen Venäjällä ja Suomen lähialueella.** 29 s.
Juhani Laurila **Suomen saamiset Venäjältä. Valuuttakurssimuutosten ja vakautusten vaikutukset.** 8 s.
- 1/94 Pekka Sutela **Insider Privatization in Russia: Speculations on Systemic Change.** 22 p.
Inkeri Hirvensalo **Banking in St.Petersburg.** 18 p.
- 2/94 Aleksei Tkatchenko **Pienyritysten yksityistäminen Venäjällä.** 23 s.
Jarmo Eronen **Konversio Venäjällä: tulosten tarkastelua.** 10 s.
- 3/94 Juhani Laurila **Direct Investment from Finland to Russia, Baltic and Central Eastern European Countries: Results of a Survey by the Bank of Finland.** 14 p.
Juhani Laurila **Finland's Changing Economic Relations with Russia and the Baltic States.** 11 p.
Jouko Rautava **EC Integration: Does It Mean East-West Disintegration.** 8 p.
Eugene Gavrilenkov **Macroeconomic Crisis and Price Distortions in Russia.** 20 p.
Eugene Gavrilenkov **Russia: Out of the Post-Soviet Macroeconomic Deadlock through a Labyrinth of Reforms.** 22 p.
- 4/94 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1993.** 16 s.
Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1993.** 19 s.
Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1990-93.** 7 s.
- 5/94 Pekka Sutela **Production, Employment and Inflation in the Baltic Countries.** 22 p.
Seija Lainela **Private Sector Development and Liberalization in the Baltics.** 14 p.
Seija Lainela **Small Countries Establishing Their Own Independent Monetary Systems: the Case of the Baltics.** 17 p.
- 6/94 Merja Tekoniemi **Työttömyys ja sosiaaliturva Venäjällä.** 31 s.
- 7/94 Pekka Sutela **Fiscal Federalism in Russia.** 23 p.
Jouko Rautava **Interdependence of Politics and Economic Development: Financial Stabilization in Russia.** 12 p.
Eugene Gavrilenkov **"Monetarism" and Monetary Policy in Russia.** 8 p.

- 8/94 Pekka Sutela **The Instability of Political Regimes, Prices and Enterprise Financing and Their Impact on the External Activities of the Russian Enterprises.** 31 p.
 Juhani Laurila **The Republic of Karelia: Its Economy and Financial Administration.** 37 p.
 Inkeri Hirvensalo **Banking Reform in Estonia.** 21 p.
- 9/94 Jouko Rautava **Euroopan unionin ja Venäjän välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus - näkökohtia Suomen kannalta.** 7 s.
- 10/94 Seija Lainela - Pekka Sutela **The Comparative Efficiency of Baltic Monetary Reforms.** 22 p.
 Tuula Ryttilä **Monetary Policy in Russia.** 22 p.
- 11/94 Merja Tekoniemi **Miksi Venäjän virallinen työttömyysaste on säilynyt alhaisena?** 19 s.
- 1/95 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1994.** 19 s.
 Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1994.** 21 s.
 Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan talouskehitys 1994.** 19 s.
- 2/95 Urmas Sepp **Inflation in Estonia: the Effect of Transition.** 27 p.
 Urmas Sepp **Financial Intermediation in Estonia.** 32 p.
- 3/95 Vesa Korhonen **EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimus.** 31 s.
 Jouko Rautava **Taloussintegraatio ja Suomen turvallisuus - Suomi Euroopan unionin idän taloussuhteissa.** 21 s.
 Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1985-94.** 10 s.
- 4/95 Nina Oding **Evolution of the Budgeting Process in St. Petersburg.** 29 p.
 Urmas Sepp **A Note on Inflation under the Estonian Currency Board.** 12 p.
 Pekka Sutela **But ... Does Mr. Coase Go to Russia?** 14 p.
- 5/95 Urmas Sepp **Estonia's Transition to a Market Economy 1995.** 57 p.
- 6/95 Niina Pautola **The New Trade Theory and the Pattern of East-West Trade in the New Europe.** 21 p.
 Nina Oding **Investment needs of the St.Petersburg Economy and the Possibilities to meeting them.** 20 p.
 Panu Kalmi **Evolution of Ownership Change and Corporate Control in Poland.** 21 p.
- 7/95 Vesa Korhonen **Venäjän IMF-vakauttamisohjelma 1995 ja Venäjän talouden tilanne.** 37 s.
 Inkeri Hirvensalo **Maksurästit Venäjän transitiotaloudessa.** 30 s.
 Seija Lainela **Baltian maiden omat valuutat ja talouden vakautus - pienten maiden suuri menestys.** 14 s.
- 8/95 Pekka Sutela **Economies Under Socialism: the Russian Case.** 17 p.
 Vladimir Mau **Searching for Economic Reforms: Soviet Economists on the Road to Perestroika.** 19 p.
- 9/95 Niina Pautola **East-West Integration.** 33 p.
 Panu Kalmi **Insider-Led Privatization in Poland, Russia and Lithuania: a Comparison.** 16 p.
 Iikka Korhonen **Equity Markets in Russia.** 14 p.
 Jury V. Mishalchenko - Niina Pautola **The Taxation of Banks in Russia.** 5 p.
- 1/96 Juhani Laurila **Payment Arrangements among Economies in Transition: the Case of the CIS.** 23 p.
 Sergei Sutyryn **Problems and Prospects of Economic Reintegration within the CIS.** 17 p.
 Viktor V. Zakharov - Sergei F. Sutyryn **Manager Training - Another Emerging Market in Russian Educational Services.** 9 p.

- 2/96 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1995.** 12 s.
 Juhani Laurila **Katsaus lähialueisiin.** 28 s.
 Iikka Korhonen **Baltian vuosikatsaus.** 10 s.
 Pekka Sutela **Ukrainan ja Valkovenäjän taloudet vuonna 1995.** 10 s.
 Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan siirtymätalouksien kehitys 1995.** 17 s.
- 3/96 Niina Pautola **Intra-Baltic Trade and Baltic Integration.** 12 p.
 Vesa Korhonen **The Baltic Countries - Changing Foreign Trade Patterns and the Nordic Connection.** 16 p.
 Iikka Korhonen **Banking Sectors in Baltic Countries.** 22 p.
- 4/96 Niina Pautola **Trends in EU-Russia Trade, Aid and Cooperation.** 16 p.
 Niina Pautola **The Baltic States and the European Union - on the Road to Membership.** 20 p.
 Elena G. Efimova - Sergei F. Sutyryn **The Transport Network Structure of the St.Petersburg Region and its Impact on Russian-Finnish Economic Cooperation.** 11 p.
 Iikka Korhonen **An Error Correction Model for Russian Inflation.** 10 p.
- 5/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Direct Investment from Finland to Eastern Europe; Results of the 1995 Bank of Finland Survey.** 21 p.
 Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Social Consequences of Economic Reform in Russia.** 26 p.
 Iikka Korhonen **Dollarization in Lithuania.** 7 p.
- 6/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Suorat sijoitukset Suomesta Itä-Eurooppaan; Suomen Pankin vuonna 1995 tekemän kyselyn tulokset.** 20 s.
 Jouko Rautava **Suomi, Euroopan Unioni ja Venäjä.** 6 s.
 Niina Pautola **Baltian maiden talouskatsaus 1996.** 12 s.
- 1/97 Panu Kalmi **Ownership Change in Employee-Owned Enterprises in Poland and Russia.** 51 p.
- 2/97 Niina Pautola **Fiscal Transition in the Baltics.** 23 p.
 Peter Backé **Interlinkages Between European Monetary Union and a Future EU Enlargement to Central and Eastern Europe.** 19 p.
- 3/97 Iikka Korhonen **A Few Observations on the Monetary and Exchange Rate Policies of Transition Economies.** 8 p.
 Iikka Korhonen **A Brief Assessment of Russia's Treasury Bill Market.** 8 p.
 Rasa Dale **Currency Boards.** 14 p.
- 4/97 Sergei F. Sutyryn **Russia's International Economic Strategy: A General Assessment.** 17 p.
 Tatiana Popova **The Cultural Consequences of Russian Reform.** 17 p.
 Ludmilla V. Popova - Sergei F. Sutyryn **Trends and Perspectives in Sino-Russian Trade.** 11 p.
- 5/97 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1996.** 10 s.
 Iikka Korhonen - Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1996.** 12 s.
 Merja Tekoniemi **Katsaus lähialueisiin 1996.** 11 s.
 Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1996.** 10 s.
 Kari Pekonen **Valko-Venäjän talous vuonna 1996.** 6 s.
 Katri Lehtonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1996.** 13 s.
- 6/97 Niina Pautola **Towards European Union Eastern Enlargement - Progress and Problems in Pre-Accession.** 17 p.
 Katri Lehtonen **Theory of Economic Reform and the Case of Poland.** 26 p.
 Boris Brodsky **Dollarization and Monetary Policy in Russia.** 14 p.
- 7/97 Toivo Kuus **Estonia and EMU Prospect.** 24 p.
 Olga Luštšik **The Anatomy of the Tallinn Stock Exchange.** 23 p.
 Riia Arukaevu **Estonian Money Market.** 20 p.

- 1/98 Iikka Korhonen **The Sustainability of Russian Fiscal Policy.** 8 p.
Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Challenges to Reforming Russia's Tax System.** 18 p.
Niina Pautola **Optimal Currency Areas, EMU and the Outlook for Eastern Europe.** 25 p.
- 2/98 Peter Westin **Comparative Advantage and Characteristics of Russia's Trade with the European Union.** 26 p.
Urszula Kosterna **On the Road to the European Union - Some Remarks on Budgetary Performance in Transition Economies.** 31 p.
- 3/98 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden kehitys Venäjällä 1992-1997.** 10 s.
Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Katsaus Suomen kauppaan IVY-maiden ja Baltian maiden kanssa 1990-1997.** 11 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja ongelmat.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1997.** 10 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys 1997.** 12 s.
- 4/98 Kustaa Äimä **Central Bank Independence in the Baltic Policy.** 30 p.
Iikka Korhonen – Hanna Pesonen **The Short and Variable Lags of Russian Monetary Policy.** 11p.
Hanna Pesonen **Assessing Causal Linkages between the Emerging Stock Markets of Asia and Russia.** 10 p.
- 5/98 Laura Solanko **Issues in Intergovernmental Fiscal Relations – Possible Lessons for Economies in Transition.** 19 p.
Iikka Korhonen **Preliminary Tests on Price Formation and Weak-form Efficiency in Baltic Stock Exchanges.** 7 p.
Iikka Korhonen **A Vector Error Correction Model for Prices, Money, Output, and Interest Rate in Russia.** 12 p.
Tom Nordman **Will China catch the Asian Flu?** 14 p.
- 6/98 Saga Holmberg **Recent Reforms in Information Disclosure and Shareholders' Rights in Russia.** 17 p.
Vladimir R. Evstigneev **Estimating the Opening-Up Shock: an Optimal Portfolio Approach to Would-Be Integration of the C.I.S. Financial Markets.** 39 p.
Laura Solanko – Merja Tekoniemi **Novgorod and Pskov – Examples of How Economic Policy Can Influence Economic Development.** 14 p.
Ülle Lõhmus - Dimitri G. Demekas **An Index of Coincident Economic Indicators for Estonia.** 12p.
- 7/98 Tatyana Popova **Financial-Industrial Groups (FIGs) and Their Roles in the Russian Economy.** 24p.
Mikhail Dmitriyev – Mikhail Matovnikov – Leonid Mikhailov – Lyudmila Sycheva **Russian Stabilization Policy and the Banking Sector, as Reflected in the Portfolios of Moscow Banks in 1995–97.** 29 p.
- 1/99 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.
Iikka Korhonen – Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1998.** 10 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja näkymät.** 13 s.
Pekka Sutela **Ukrainan talouskatsaus 1998.** 14 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.